

*KOSMOS

NATALIA KALLIO

KOTILEIKKI

Natalia Kallio

*KOSMOS

© NATALIA KALLIO JA KOSMOS 2022

ISBN 978-952-352-151-3

***KOSMOS**

PAINETTU EU:SSA.

Teresalle ja Sirkka-mummille

*Sekä Jukalle, Petterille, Jessille, Kikalle ja Netalle.
Teitä koskaan unohtamatta, kunnes jälleen tapaamme.*

Alkusanat

”Perheen materiaaliset, sosiaaliset ja kulttuuriset toimintamahdollisuudet ja -olosuhteet ennustavat lasten aikuisena saavuttamaa sosioekonomista asemaa. Sosioekonomisen ylisukupolvisuuden tutkimus kuvaa sitä, miten tasa-arvo toteutuu: perhetaustasta johtuvan eriarvoisuuden katsotaan usein rikkovan mahdollisuuksien tasa-arvon periaatetta – – [E]riarvoisuus Suomessa on keskittynyt yhteiskunnan kerrosten ääri-päihin. Hyvä- ja pienituloisten resurssit eroavat toisistaan, ja resurssien puute johtaa siihen, että sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuudet vaikeutuvat. Hyväosaisilla etuoikeudet puolestaan pysyvät.”

OUTI SIRNIÖ: CONSTRAINED LIFE CHANCES:
INTERGENERATIONAL TRANSMISSION OF INCOME
IN FINLAND, 2016

”Huono-osaisuus ja köyhyys ovat laajoja käsitteitä, joiden määrittelystä ei vallitse selkeää yksimielisyyttä. – – Huono-osaisuus ymmärretään usein hyvinvointivajeiden ja niiden kasautumisen kautta.”

”Köyhyys on ennen kaikkea taloudellisten resurssien niukkuudesta aiheutuvaa sosiaalisen toimintakyvyn heikkenemistä.”

”Huono-osaisuudessa yhdistyy pääsääntöisesti resurssi-pohjainen ja koettu huono-osaisuus. Koettu huono-osaisuus liittyy yksilön subjektiiviseen kokemukseen ulossulkemisesta tai huono-osaisena olemisesta. Puhutaan huono-osaisen identiteetistä[.] ”

”Vaikka Suomi on kansainvälisesti vertaillen tasa-arvoinen yhteiskunta ja ylisukupolvista liikkuvuutta eri yhteiskuntaluokkien välillä on paljon, huono-osaisuudella on silti taipumus periytyä vanhemmilta lapsille.”

JOHANNA KALLIO & MIA HAKOVIRTA: LAPSIPERHEIDEN
KÖYHYYS & HUONO-OSAISUUS, 2020

Tämä teos kertoo yhden ihmisen kasvutarinan ja kuvaa yhden perheen elämää, mutta tälle tarinalle on näitä yksittäisiä henkilöitä ja heidän elämiään suurempi tarve.

Teos on valikoivasti totuuteen pohjautuva sepitelmä, jonka tapahtumaketjut ja henkilöihahmot ovat mielikuvitukseni tuotteita.

Tässä tarinassa ei ole pahoja ihmisiä eikä tässä tarinassa ole yhtäkään paha tahtovaa ihmistä. Tämän kirjan hahmot ovat toimineet traumaista käsin ja

pyrkien parhaimpaan lopputulokseen. Kirjan hahmot ovat ajatelleet muiden parasta ja heidät tulee aina muistaa heidän periksiantamattomuudestaan ja puhtaasta hyvyydestään.

Natalia Kallio

New York

Kalasadama oli minun New Yorkini. Talot piirsivät pilviä ja taksit ajoivat alhaalla kilpaa, eikä missään ollut tilaa parkkeerata. Kalasadama, sen paremmin ei kai olisi voinut mennä. Täältä näki merelle, joka oli rauhaton ja peitti huokaukseni. En ollut koskaan kuvitellut, että voisin asua meren vieressä, tai että kaupungissa, jossa asun, olisi meren reuna. Tänne Kalasatamaan oli rakennettu korkeita taloja, joiden alla oli parkkihallit ja talojen yläkerroksissa yhteisötiloja. Äidit kummalliset villamyssyt päissään hakivat lapsia tarhasta. Niissä villamyssyissä oli villaa niin paljon, että niistä olisi riittänyt langaksi ainakin kahteen pipoon, sukkiin ja hansikkaisiin. Villamyssyisten äitien lapsilla oli kiiltävät reput, joissa roikkui kiiltäviä avaimenperiä. He olivat matkalla koteihin, joissa oli pöydillä maljakot, ja ne maljakot olivat maksaneet enemmän kuin niissä nojailevat leikkokukat.

Kalasadamasta näki koko Helsingin. Tarkkailin kaupunkia, jäänmurtajia, täällä ei asunut murtu-neita. Täältä näki Tuomiokirkonkin, ne päättivät helmikuussa 2015, että minäkin saisin mennä siellä naimisiin. Ne olivat olleet väärässä rakkaudesta-kin. McDonald'sin punakeltainen logo näkyi yhtä kaukana toisessa suunnassa, se näytti turvalliselta. Elämän äänet yrittivät kantautua korviini, mutta ne eivät koskeneet minun elämääni. Muiden elämässä oli merkitys ja kiireen tuntu. Minun elämässäni metelöi hiljaisuus, se kolisteli kolkissani ja pyrin sitä karkuun. Menin sinne ja tänne ja yritin tainnuttaa hiljaisuuden.

Katsoin nostureita. Pienenä olin sanonut Palomalle, että kaikki nosturit olisivat minun, Paloma saisi savu-piiput. Hanasaaren voimalaitoksen piippu puuskutti mustaakin mustempaa kivihiiltä. Minä olin kai täällä ainoa, jolle se toi mieleen kultaisia muistoja. Kun nyt katsoin nostureita, mietin miltä näyttäisin, jos hyp-päisin sieltä alas. Näin mielessäni ne kaikki temput, joita en ollut uskaltanut tehdä Stadikan kympeistä. Se oli tällä hetkellä rohkeuskysymys. Sitä varten tulisi karaistua, ja sitten minä hyppäisin nosturista alas, katselisin kaupunkia korkealta. Minun putoamis-paikkaani voisi etsiä kuin sateenkaaren päätä. Siellä olisi aarre, lyöty, kekseliäs pioneeri, joka rohkaistui.

Capellan puistotie 10 A, ihan siinä Leonkadun risteyksessä. Minusta tulisi suojateille jatketta, sillä edes ne eivät pystyneet minua suojelemaan. Ne villamysyiset rouvat toisivat leikkokukkansa ympärilleni. Huokailisivat ja etsisivät menneisyydestäni rippeitä, joilla rakentaa ymmärrystä siitä, miksi minulle kävi niin. He helpottaisivat siten oloaan. Poistuisin suojatieltä yhteiskyydillä, kaksikerroksisella bussilla tuonpuoleiseen pitkin Lahden moottoritietä. Bussissa olisivat vieretysten kaikki järvenpääläiset, keravalaiset ja muut siltä väliltä.

Katsoin korkeita taloja ja mietin kerrostalokaksiota, jossa kukaan ei laittanut minua nukkumaan. Kukaan ei kuunnellut särkyneitä ja heliseviä ajatuksiani. Mietin satuja, jotka loppuivat sanoihin ”sen pituinen se”. Missä oli äiti tai joku muu läheinen, joka huolehtisi, vaikka leikisti?

American Dream

Äiti repii hiessä alas jouluvaloja, jotka se on kieputtanut piha-aitaan muutama kuukausi takaperin. Äiti kiroaa. Sen mustasta tukasta ei näy mitään, sillä ulkona on vielä säkkipimeää. Äiti ei enää edes välitä, mitä naapurit ajattelee, sillä me muutetaan pois.

Minä olen se lapsi, jolla ei ole kotiintuloaikoja, eikä minulla tästä lähtien ole takapihaakaan. Kotona jääkaapissa on vain valoisaa ja kylmä. Jääkaapin toisella hyllyllä on amerikkalaisia muovisiin käärittyjä hotdodgeja ja hampurilaisia. Punaisen hotdog-pakkauksen punaposkinen poika hymyilee niin kuin se olisi helppoa. Minä sanon äidille, etten tahdo syödä, en ennen kuin meillä tehdään kotiruokaa.

Minä haluan kodin, jossa syödään viideltä pöydän ääressä. Kodin, jossa lapset herää keittiöstä kantautuviin elämän ääniin, kun haarukat ja lasit osuu yhteen äidin tyhjentäessä astianpesukonetta. Mutta meillä ei

kohta asu muita kuin yksi lapsi ja sellainen äiti, joka ostaa muoviin pakattuja hotdogeja.

Äiti kietoo jouluvalot kaulansa ympärille ja alkaa repiä maahan kiinni jäätyneitä kukkaruukkuja. Ruukkujen alta paljastuu kevättä. Mietin, että emmekö voisi edes odottaa siihen asti.

”Miksi te eroatte?” minä olen kysynyt.

Olen kysynyt vanhemmilta, sukulaisilta, äidin ja isän työkavereilta, naapureilta, hyvän ja pahan päivän tutuilta. Vihdoin mummi sanoi, että äiti ja isä eroaa, koska niille tuli riitaa siitä, voiko jouluvaloja pitää öisin päällä ja pitääkö ne ottaa loppiaisena pois.

Minä en tiedä, kuuluuko jouluvalot sammuttaa vai ei, ja koska ne pitäisi repiä alas ja pakata takaisin varastoon.

Painan hellästi käteni nyrkkiin ja pyyhin silmäkulmasta unihiekkaa, jota nukkumatti on sinne heittänyt. Viiletän sinisessä pyjamassa meidän rivitalo-asunnon läpi. Jouluvaloja lojuu solmussa olohuoneen lattialla. Huone on täynnä pahvilaatikoita, jotka on lähdössä eri suuntiin. Niistä on syntynyt kaksi korkeaa muuria eri puolille huonetta. Äiti on kirjoittanut ”Särkyvää” kaikkiin omiin laatikkoihinsa. Yhteen niistä keräsin leluni pihalta samalla kun naapurin lapset katsoi ihmeissään aidan takaa.

Vedän keittiön pöydän alta tuolin ja katson neljää pöytätablettia, jotka on aseteltu pöydälle. Yksi aina liikaa. Keittiön seinällä on kuva, jossa on äiti, isä ja lapsi. Se on otettu kastejuhlista vuonna 1995 ja se on ainoa kuva, jossa me kaikki ollaan paikalla. Se on ainoa muistoni siitä, että isä ja äiti joskus seisoivat vieretysten.

Siirrän tuolin kohti keittiön kaappeja yltääkseni kurottamaan riisimuroihin. Kaadan muroja kullohon, jonka pohjalta Peppi Pitkätossu katsoo minuun. Kaadan kaksin käsin maitopurkista maitoa ja avaan aterinlaatikon, jossa ei ole yhtäkään lusikkaa. Kukaan ei ole tiskannut. Avaan suuni kysyäkseeni, mutta äiti ja isä ei tänään halua puhua. Kaivan tiskialtaasta muovisen lusikan, joka on tullut riisimurojen mukana. Lusikka vaihtaa väriä, kun sen upottaa maitoon, se on ihmeellistä.

Kaikki aamut tällä viikolla, ja viime viikollakin, ovat olleet samanlaisia. Päiväkodissa tunnen, kuinka tädit katsoo minua, ja kuinka pahasti ne katsoo äitiä ja isää. Mitä suruja ja rumia siellä teidän kodin seinien sisällä oikein tapahtuu, ne miettii. Mummi käskyy olla välittämättä. Ja vaikka minä olen odottanut keittiön pöydän ääressä kaikki nämä aamut, ei äiti ja isä koskaan saa sovittua jouluvaloista.

Lähetän joulupukille puoli vuotta etukäteen kirjeen, jossa toivon kiireellisesti sisarusta, joka voisi

jakaa tämän kaiken kanssani. Ettei minun tarvitsisi yksin olla näiden kamalien asioiden summa. Piirrän kevään ja roudasta sinkoavat leskenlehdet ja niiden keskelle pikkusiskon.

Yritän opettaa kotileikkiä kaikille meillä asuville. Me ollaan ehkä kaikki hiukan hukassa omista rooleistamme, mutta aamulla kuka tahansa saisi kyllä laittaa essun päälle ja lämmittää hotdodgeja.

Sitten me jäädään äidin kanssa kahden.

”Ei kait niitä siltoja tarvitse polttaa sentäs?” mummi sanoo päätään pudistellen.

Eikä mummi tarkoita Keravanjoen varteen rakennettua siltaa, vaan äidin ja isän polttamia siltoja, joita pitkin minä kävelen nyt edestakaisin. Toisessa päässä on aina vastassa katkera, joka kiroaa vastarannan. Minä soljun rantojen välillä ja tuon aina mukani heijastuksen toiselta puolelta.

”Sinulla on pää pilvissä just niin kuin äidilläsi, varo vaan tuota periytyvää luonnetta.”

”Sinä et sitten koskaan voi antaa periksi, samanlainen härkää kuin isäsi.”

Äiti ja minä muutetaan pois alueelta, jolla asuu vain nelihenkiä perheitä, meitähän oli muutenkin ollut vain kolme. Me muutetaan Järvenpään toiselle puolelle, kauas rivi- ja omakotitaloista.

Muutamme samaan betoniseen kerrostaloon, jossa minun mummi asuu, kolmoskerrokseen. Talo seisoo ylämäessä. Äiti lähettää muuttoilmoituksia ja meidän uuteen oveen kirjataan meidän molempien sukunimet. Asunto on pieni, mutta me mahdutaan sinne juuri ja juuri. Me erotetaan huoneet toisistaan lakanoilla. ”Kaks huonetta ja keittiö”, äiti sanoo. Niin valheet saa alkunsa.

Äidin huone on olkkarissa. Lakana on viritetty meidän sohvan taakse, ja sen takana on äidin sänky. Oikeasti äiti haaveilee parkettilattiasta, posliinilautasista ja ruokailuryhmästä, joka ei olisi keittiössä vaan ihan omassa huoneessaan. Ruokapöydän ääressä syötäisiin yhdessä ja pyhinä. Kuvittelen, miten mikro kilahtaisi ja pöytään kannettaisiin höyryävät hotdogit kauniilla lautasilla. Meidän vessakin on niin pieni, että pyykinpesukone pitää laittaa keittiöön. Katson, kun pyykki pyörii ympyrää. Mummi huomauttaa, että me ollaan ihan amerikkalaisiksi ryhtymässä, se sanoo, että niin niillä on Amerikassakin pyykinpesukoneet keittiössä ja että sielläkin kaikki kävelee sisällä kengät jalassa. Se kuulostaa minusta hyvältä. Kerron kaikille kylään tuleville kavereille meidän elävän amerikkalaisittain, kerron sen jo ennen kuin ne ehtii hämmästellä sekavaa kirjopyykkiä keittiössä.

Rebekan lapsuudessa ei haaveilla korkeakouluopinnoista tai ulkomaille muutosta, sillä lähikapakka tuntuu todennäköisemmältä päätepisteeltä elämälle. Rebekka jaksaa silti uskoa siihen, että maailmalla on tarjota hänelle enemmän. Vielä aikuisenakin rikkinäisen kodin kasvatti päätyy kuitenkin etsimään rakkautta ja turvaa vääristä paikoista.

Kotileikki kuvaa kipeitä ihmissuhteita ja sukupolvien yli jatkuvaa huonosaisuuden ketjua. Romaani näyttää todellisuuden, jossa jokaisella ei ole tasavertaisia mahdollisuuksia tehdä hyviä valintoja, mutta toivo paremmasta tulevaisuudesta kipinöi silti.

9 789523 521513

KL 84.2 | ISBN 978-952-352-151-3
KANSI | ANNA MIETTINEN